

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

22 oktober 1998

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WERKGELEGENHEID EN ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN

Vraag om uitleg van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over LETS, een kans om uit de opgelegde inactiviteit te geraken

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de studie in opdracht van de ALT over de sociaal-economische gevolgen voor de land- en tuinbouw van de bouw van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke

Commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden

Donderdag 22 oktober 1998

VOORZITTER : De heer Robert Voorhamme

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.09 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over LETS, een kans om uit de opgelegde inactiviteit te geraken

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Verwimp-Sillis tot de heer Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over LETS, een kans om uit de opgelegde inactiviteit te geraken.

Mevrouw Verwimp heeft het woord.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, sinds de jaren zestig is het sociale buurtnetwerk waarin onze ouders en grootouders leefden, sterk veranderd. Enkele oorzaken daarvan zijn de kleinere gezinnen, de lossere familiebanden, de toegenomen mobiliteit, de binnenlandse en buitenlandse migratie, de stijgende welvaart, de televisie en de betere sociale zekerheid.

Sindsdien brokkelt de sociale controle af, vervreemden burens van elkaar en zijn spontane zorg en hulp veel minder evident geworden. Dit is vooral het geval in de steden, maar ook de landelijke gebieden blijven niet gespaard van deze evolutie.

Bijna twintig jaar geleden ontstond in een Australisch dorpje LETS, dat staat voor Local Exchanges and Trading System. LETS is een nieuwe vorm van de aloude ruilhandel : ik doe iets voor jou, jij doet iets voor een ander en die ander doet iets voor mij. LETS werkt dan ook heel eenvoudig. Een groep mensen willen hun diensten en producten met elkaar uitwisselen. Daartoe wordt een ruileenheid afgesproken. In Antwerpen zijn dat bijvoorbeeld

handjes. Bovendien is er een centrale administratie. In een gids worden de diensten en goederen vermeld die worden gevraagd of aangeboden. Er is ook een bonboekje om te betalen.

LETS berust vooral op vertrouwen. Het creëert een kader waarin mensen op elkaars kwaliteiten leren vertrouwen en elkaar leren waarderen. In een samenleving waar LETS werkt, heeft iedereen een volwaardige plaats. Iedereen kan iets, en bijgevolg kan iedereen iets met iemand ruilen. LETS stimuleert het contact tussen de mensen en hun sociale omgeving. Het biedt ook de mogelijkheid in behoeften te voorzien waarin de conventionele economie, die in deze commissie dagdagelijks aan bod komt, niet voorziet.

Ondertussen verspreidt LETS zich over de hele wereld. Het aantal groepen wordt op een duizendtal geschat, verspreid over Australië, Hawaï, het Verenigd Koninkrijk, Nieuw-Zeeland, Canada, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Nederland en België. In België komt LETS voor in Vlaanderen, Wallonië en Brussel.

De meeste ruilhandelingen bij LETS vallen binnen de informele sector. Enkele voorbeelden zijn babysitten, het gazon afrijden, een fietsband plakken, de hond uitlaten, een dakgoot ontstoppen, boodschappen doen en zelfs een televisieprogramma opnemen op video. Bij herhaling kunnen sommige van die handelingen, bijvoorbeeld een dak herstellen of een huis verven, aanleunen bij de gewone economische sector en bijgevolg een vorm van zwart werk worden. Het zou wel jammer zijn als alleen daarom het hele LETS-systeem werd verboden. De diverse groepen vragen dan ook enige sturing van het systeem, onder meer op het vlak van de belastingregeling en op het vlak van de sociale wetgeving over de vervangingsinkomens.

Minister Kelchtermans, ik besef dat dit onderwerp op een ander forum moet worden besproken. Ik zal

Verwimp-Sillis

dan ook even verduidelijken waarom ik me tot u richt. Mensen met een vervangingsinkomen worden verplicht tot inactiviteit. Elke prestatie die ze leveren, kan leiden tot het verlies van hun uitkering. Daarbovenop komt nog een boete die vaak buiten proportie is. Dat is het gevolg van ons vrij goed functionerende nationale sociale-zekerheids-systeem. Laten we dat systeem de koude solidariteit noemen. Het woord koud heeft geen negatieve betekenis, maar wijst op de afwezigheid van een persoonlijke band tussen de mensen die solidair zijn met elkaar. Door dat koude solidaire systeem verliezen ze alle rechten op een warme solidariteit van vriendendiensten waarbij ze zelf in staat zijn andere minderbedeelden te helpen. De schrik voor schorsing en inkomensverlies verplicht de werklozen tot niets doen. Daardoor vereenzamen een aantal van hen steeds meer. Ze verliezen hun sociale vaardigheden en geraken in een spiraal van onaangepast zijn aan hun arbeidssituatie. De vierdewereldbeweging is dan ook vragende partij voor een reglementering die activiteit, initiatief, creativiteit en solidariteit bevordert, terwijl de sociale rechten worden behouden. Ik baseer me op een verslag over arbeid, werkloosheid en sociale zekerheid van juni 1998 door een Frans-Belgische studiegroep in samenwerking met de vierdewereldbeweging. Dat rapport draagt de titel 'Uit de opgelegde inactiviteit raken'.

Werklozen die meedraaien in een LETS, leggen nieuwe contacten en zijn nuttig bezig. Ze raken uit de verveling en hun leven krijgt opnieuw zin. Bovendien krijgen ze een rudimentaire en praktische vorming in een aantal vaardigheden zoals contacten leggen en onderhouden en afspraken tijdig nakomen. Langdurig werklozen die geen LETS kennen, verliezen die vaardigheden veel gemakkelijker.

Uit de laatste cijfers blijkt dat de werkloosheid in Vlaanderen fors daalt. Onder de 220.000 werkzoekenden bestaat echter een harde kern van langdurig werklozen. Een regering die een halvering van de werkloosheid op korte termijn als hoofddoelstelling heeft, moet ook deze groep minstens deeltijds of tijdelijk aan een nieuwe arbeidsplaats helpen. Ze moet bovendien verhinderen dat die mensen door ontmoediging en wanhoop depressief worden.

Mijnheer de minister, vorming is een aangewezen middel om die doelstelling te bereiken. Er bestaat echter geen zaligmakende manier van vorming en opleiding. We zullen dus creatief moeten zijn. Een

mogelijke oplossing is LETS, waarbij een werkzoekende onder bepaalde voorwaarden zijn capaciteiten kan benutten in solidariteit met zijn burens. In Vlaanderen is LETS vrij nieuw. Wat is uw standpunt over een erkenning van LETS als vormingsmogelijkheid voor werklozen ?

De voorzitter : Mijnheer de minister, ik wil u een bijkomende vraag stellen. De LETS-initiatieven blijken in Vlaanderen vrij goed te werken, vooral in de stedelijke gebieden. In Gent bestaan er een veertigtal groepen en in Antwerpen een honderdtal. Een van de problemen waarmee ze worden geconfronteerd, is het statuut van de werkzoekende. Dat statuut is een federale materie en behoort bijgevolg niet tot uw bevoegdheden. Het is namelijk niet toegestaan dat werkzoekenden vrijwillig klussen opknappen. Daardoor worden ze in hun statuut bedreigd, als ze willen toetreden tot een LETS-groep. Werkzoekenden zijn echter een belangrijke – zij het niet de enige – groep die zich betrokken voelt bij LETS-initiatieven.

Als u positief wilt reageren op het verzoek van mevrouw Verwimp, zou het ook nuttig zijn om op het Vlaamse bevoegdheidsniveau het initiatief te nemen tot een interministerieel overleg over de mogelijkheid om specifiek voor deze doeleinden een soepeler houding aan te nemen. De LETS-groepen dringen daar bij mevrouw Smet zelf al op aan.

Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister Theo Kelchtermans : Mijnheer de voorzitter, ik voelde intuïtief hetzelfde aan als u. In ruil voor deze interessante vraag probeer ik dan ook een behoorlijk antwoord te geven.

We moeten eerst erkennen dat we slechts beperkte mogelijkheden hebben om werklozen positief te stimuleren. U kiest als invalshoek vorming en ik zal het daar straks nog over hebben. Dit moet echter ook vanuit maatschappelijk oogpunt en op grond van andere argumenten veeleer worden aangemoedigd dan ontmoedigd.

Van oudsher bestond in de samenleving een systeem van diensten en wederdiensten, zonder dat het werd georganiseerd. Dat was steeds een bindmiddel in kleinere leefgemeenschappen en vormt een betere conceptie van wat we altijd onder sociale economie hebben begrepen. Uitgaand van dat principe, is het LETS-systeem bijzonder waardevol.

De suggestie is zodanig interessant, dat ik de vraag samen met de aanvullende vraag van de voorzitter

Kelchtermans

en met onze bedenkingen, zal doorgeven aan de ministers Smet en Viseur en aan begrotingsminister Van Rompuy. Ik zal daarbij uitdrukkelijk de vraag stellen of er stimulansen kunnen worden gegeven. Ik zal aan mevrouw Smet ook vragen om dit onderwerp op de agenda te plaatsen van het eerstvolgende interministeriële overleg.

Er zijn ook juridische aspecten aan het systeem verbonden. Ruil van goederen is geregeld door het Burgerlijk Wetboek. Het gaat hier echter over de ruil van dienstverleningen, die niet in het Burgerlijk Wetboek is geregeld. Er kan een rechtspraak over ontstaan, maar tot nog toe wordt uitwisseling van diensten door de rechter niet erkend als ruilhandel. De rechter zou dit soort van uitwisseling van diensten kunnen beschouwen als een vorm van arbeidsovereenkomst. U verbindt die notie er trouwens ook aan door te wijzen op de problematiek van het zwartwerken, waartegen men zich defensief organiseert. Hier wilt u echter een aantal dingen op positieve wijze mogelijk maken.

U merkt ook terecht op dat de harde kern van werkzoekenden bestaat uit laaggeschoolde langdurig werklozen. Het is de bedoeling om ze terug in het arbeidscircuit op te nemen, mede door middel van vorming. We doen belangrijke inspanningen om het inzetbereik van langdurig laaggeschoolde werkzoekenden te verhogen, met een eigentijdse aanpak op maat. Er wordt vertrokken van het basisprincipe van de trajectwerking. De opleidingsinstellingen, in het bijzonder de VDAB, zijn trouwens begonnen met een grondige screening van de capaciteiten en aspiraties van de werkzoekenden. Ook dat behoort tot de trajectwerking. Daarna volgt een oriëntatie naar een aangepaste opleiding, stage of job.

De Vlaamse regering heeft afgesproken dat, passend in het werkgelegenheidsoverleg en de Europese richtsnoeren, er in 1998 100 miljoen frank extra en vanaf 1999 200 miljoen frank extra wordt geïnvesteerd in opleidingen die gericht zijn op knelpuntberoepen. Dat zijn beroepen waarvoor vacatures langdurig blijven openstaan omdat er een onvoldoende aanbod aan arbeidskrachten is.

Opleiding en vorming vormen de inhoudelijke kant van de zaak en moeten gericht zijn op het extra ontwikkelen van talenten of op het operationeel maken van verworven talenten. Het LETS in zijn huidige vorm beperkt zich louter tot het benutten van bestaande vaardigheden. Dat is geen kritiek, maar een vaststelling, die u ook hebt gedaan.

U zegt dat men daarvan gebruik zou moeten maken om mensen door middel van vorming assertiever te maken zodat ze hun vaardigheden kunnen benutten. Uw voorbeelden tonen ook aan dat het LETS zich nog beperkt tot vaardigheden zoals het afrijden van gazon, het plakken van banden en andere klusjes, die vrij eenvoudig zijn. Er wordt door het systeem zelf geen directe meerwaarde aangebracht door middel van vorming.

Vorming en opleiding veronderstellen de aanwezigheid van een opgeleide en een opleider. De opleider moet de attitude van de werkloze bewaken, eventueel remediëren en hem bij de hand leiden in de trajectbegeleiding. Dat ontbreekt eveneens in het LETS en u vraagt om dat eraan toe te voegen. Het systeem is vooral een structuur waarin mogelijkheden kunnen worden aangereikt, maar vorming als dusdanig, met inbegrip van de relatie tussen opgeleide en opleider, is daar niet in aanwezig.

We vertrekken in de huidige aanpak van vorming altijd van een integrale benadering van de werkzoekende. Het LETS beperkt zich echter niet tot werkzoekenden. De voorzitter heeft er ook op gewezen dat wie het statuut van werkzoekende heeft, risico's neemt door deel te nemen aan het LETS. De uitwisseling van diensten wordt immers beschouwd als een vorm van arbeid, en niet als een vorm van ruilhandel zoals die voor goederen bestaat.

We kunnen er ook bedenkingen aan toevoegen inzake de PWA's. Ook daar wordt het aspect vorming helaas nog steeds verwaarloosd. Er wordt onderhandeld over een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en met de twee andere gewesten. De gewesten staan in deze materie op dezelfde lijn en we hebben een gemeenschappelijke brief gestuurd aan de minister van Tewerkstelling. Ik neem aan dat het mogelijk wordt om het aspect vorming er in te bouwen.

Samenvattend wil ik herhalen dat ik dit systeem heel interessant vind. Ik kan er helaas niet onmiddellijk iets voor doen, maar ik ga wel in op de suggestie om het inhoudelijk aan te bevelen aan het federale niveau. Er moet een denkoefening worden gehouden over hoe het tot stand kan komen in overeenstemming met de sociale en fiscale wetgeving. We willen hier ten volle aan meewerken, want het systeem sluit perfect aan bij de filosofie die we momenteel huldigen en die in de samenwerkingsakkoorden is neergeschreven.

De voorzitter : Mevrouw Verwimp heeft het woord.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Ik dank de minister en de voorzitter voor hun positieve houding ten opzichte van dit voorstel. Het probleem kwam tot uiting toen in Verviers iemand werd geschorst omdat hij werkte in een LETS-groep. Terecht zegt u dat het om een kleine groep van werkzoekenden en mensen met een vervangingsinkomen gaat. De meerderheid zijn werkenden en gepensioneerden. Het is verbazend vast te stellen dat veel mensen in zo een groep zeggen dat ze geen speciale dienst kunnen aanbieden. Na een tijdje blijkt dat iedereen wel wat in zijn mars heeft. Er blijken dan een heleboel klussen te zijn waarvoor geen professionele werkmans beschikbaar is. Eigenlijk is het een ideale ruilbeurs.

Mijnheer de minister, net zoals u vind ik dat dit systeem kansen moet krijgen. De eigenlijke problemen liggen echter op een ander niveau. Ik ben er u erkentelijk voor dat u de zaak zult aankaarten bij minister Smet. Men heeft er al over gediscussieerd binnen het departement voor Tewerkstelling. De problemen doen zich echter vooral voor bij minister Viseur.

Minister Theo Kelchtermans : Ik zal hem over de weergave van de discussie berichten.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Ook al heeft het Vlaams Parlement op dit vlak niet veel bevoegdheden, is het toch nuttig dat zowel wij als de Vlaamse overheid een stimulans geven om de discussie opnieuw op gang te brengen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de studie in opdracht van de ALT over de sociaal-economische gevolgen voor de land- en tuinbouw van de bouw van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Stassen tot de heer Van Rompuy, Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de studie in opdracht van de ALT over de sociaal-economische gevolgen voor de land- en tuinbouw van de bouw van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke.

De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, als u het mij vraagt, zou ik niets doen in het mooie groene gebied van Kruibeke-Bazel-Rupelmonde. Er wordt me echter niets gevraagd. Bovendien hebben we in september gezien waartoe het water in staat is.

Het geplande overstromingsgebied geldt voor een ander type, namelijk voor overstromingen veroorzaakt door zeewater. In september ging het om een overmatige en te geconcentreerde regenval waardoor grote delen van Vlaanderen en een stuk van Luik onder de watersnood te lijden hadden. De natuur blijkt echter niet te beheersen, men kan ze in het beste geval beheren.

We hebben minister Stevaert ondervraagd over de op til zijnde wijziging van het gewestplan en de studie hierover, die ter inzage ligt bij de ALT, grondig doorgenomen. Uit de studie bleek dat men reeds in 1994 had besloten het gecontroleerde overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde, afgekort GOG-KBR, te bouwen. Nadien werden een hele reeks van studies gemaakt, onder meer een onafgewerkt MER. Er werd ook een studie uitgevoerd in opdracht van de dienst voor Land- en Tuinbouw om de gevolgen van het overstromingsgebied voor die sector in kaart te brengen. Er is daar immers nog ongeveer 300 hectare landbouwgebied.

Men kan een aantal opmerkelijke resultaten vaststellen. De bodemverontreiniging in de Kruibeekse polder is relatief groot. Dit probleem is al 10 jaar oud. Op alle meetpunten behalve één, ligt het cadmiumgehalte tot 8 maal boven de bodemsaneringsnorm. Volgens het decreet van 1994 zou men dus de bodem van de gehele Kruibeekse polder moeten saneren. De studie raadt de mensen af groenten en landbouwgewassen te gebruiken voor consumptie. Men mag dus eigenlijk geen suikerbieten, tarwe of andere gewassen telen.

In de studie wordt ook gewaarschuwd voor het gebruik van vlees. De daar grazende dieren eten gras dat vol lood en cadmium zit. Bovendien geeft men de raad kleine kinderen niet op onbedekte aarde te laten spelen. Er zijn echter twee jeugdbewegingen die hun lokaal vlakbij de polder hebben. Het gaat dus om een vrij verregaande suggestie.

De bodemvervuiling veroorzaakt door de overstroming van de Schelde is volgens het rapport minder groot dan de luchtvervuiling. Iedereen zegt dat het Scheldewater vuil is. Het zwarte punt van de Schelde ligt tussen de brug van Temse en de Kennedy-tunnel. Indien dat water in de polder terechtkomt,

Stassen

wordt de polder dus minder vervuild dan door de fall-out. Wanneer de overstroming beperkt blijft tot de winterperiode, zal de polder niet verzilten. Het zout vormt pas in de zomer problemen voor de gewassen.

In de studie heeft men de financiële gevolgen berekend indien men van de plaats een overstromingsgebied zou maken. Per hectare zou er een verlies zijn van 22.000 frank. Voor het hele gebied gaat het dus om een bedrag van bijna 7 miljoen frank. Indien men de jaarlijkse vergoedingen zou vervangen door een eenmalig uitgekeerde som, moet een bedrag van 450.000 frank per hectare, of in totaal 36 miljoen frank, worden vooropgesteld.

Men heeft ook het economisch verlies van de landbouwers berekend. Daarbij is de onteigeningsprijs niet inbegrepen ; men moet immers sowieso onteigenen om de dijken te bouwen. Het zou gaan om 130,5 miljoen frank voor het volledige, 300 hectare beslaande gebied.

In de studie wordt ook vastgesteld dat 3 à 7 landbouwbedrijven zoveel gronden zullen verliezen dat er bijkomende onteigeningen nodig zijn.

De studie eindigt met een vergaande conclusie : de landbouw- en de overstromingsfunctie zijn niet tegenstrijdig. Bijgevolg blijven de gronden in aanmerking komen voor landbouw. De enige verandering is dus dat er dijken worden gebouwd. De landbouwers in de streek willen echter een duidelijk antwoord op de vraag of ze al dan niet worden onteigend. Ze zien het niet zitten om te boeren met de dreiging van hoog water boven het hoofd.

Deze vergaande conclusies passen in de teneur : toon aan wat moet worden bewezen. Er wordt onder meer voorbijgegaan aan de ernstige vervuiling van de polder, waarvan men beweert dat ze op termijn geen probleem vormt. Ik twijfel daaraan. De vervuiling bestaat immers al een aantal jaren en neemt volgens de studie nog steeds toe. Tot aan welke grens is verantwoorde landbouw mogelijk ? Al zijn de landbouwactiviteiten in de streek niet rechtstreeks op menselijke consumptie gericht, toch komen waarschijnlijk een aantal zware metalen in de menselijke voedselketen terecht. Dat wordt wel eens vergeten.

Het is geen echt probleem als de Schelde in de winter overstroomt. Uit de studie van de waterstanden en rekening houdend met de hoogte van de geplande dijk, weten we echter dat overstromin-

gen ook mogelijk zijn wanneer het vee nog in de wei staat en de maïs nog niet is geoogst. Als de polder in september of augustus onderloopt, wordt er wel zware schade toegebracht. In augustus 1997 was er een zware overstroming in Doel. Als er toen een potpolder was geweest, had de polder onder water gestaan. Dat zou ernstige gevolgen hebben gehad voor de landbouw.

Mijnheer de minister, dient deze studie de belangen van de plaatselijke boeren ? Ikzelf zou dat gebied vooral veel groener maken en het versterken, maar die mogelijkheid komt niet in aanmerking. Wat is de draagwijdte van deze studie voor de voorbereiding van het dossier, dat trouwens al meer dan vier jaar aansleept ? Bent u het eens met de conclusie dat de landbouw- en overstromingsfunctie niet tegenstrijdig zijn ? Zal u zich bij de gewestplanwijziging verzetten tegen de natuuroptie en het plan van het Instituut voor Natuurbehoud om het volledige overstromingsgebied als natuurgebied te erkennen ? Denkt u dat u de belangen van de plaatselijke landbouwers verdedigt door de landbouw in het gebied te behouden ? Verdedigt u de belangen van de landbouwers niet beter door te ijveren voor een volwaardige vergoeding voor onteigening en inkomensverlies ?

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik neem het op voor de veiligheid van de mensen die langs de Schelde wonen. Tegelijk respecteer ik het geboetseerde cultuurlandschap met haar landbouw- en recreatiemogelijkheden, en natuurlijk ook de aanwezige natuurwaarden.

Ik ben het volledig eens met de drie inleidende zinnen van de heer Stassen. Voor het overige volg ik zijn eenzijdige benadering van dit dossier niet. Hij is uitsluitend geïnteresseerd in het creëren van een natuurgebied. Sommigen stellen zelfs voor om er een gebied met een gereduceerd tij – dat is een ontoegankelijk moeras – van te maken. Dat is duidelijk mijn optie niet.

Ik sta evenmin achter een infrastructuurelement in de ALT-studie. Er wordt van uitgegaan dat er langs de Schelde een lange overlooppdijk komt op peil +6,80 meter. Bovendien werd er geen compartimentering voorzien. Ik pleit niet voor een potpolder. Voor het geval echter dat een dergelijke polder toch ooit wordt aangelegd, verwijs ik naar de studie van professor Verheyen, die een getrapte overlooppdijk voorstelde. Bovendien moet in dit dossier

De Meyer

steeds rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de Barbierbeek.

Mijnheer de minister, bent u het eens met de uitgangspunten die ik zonet heb geschetst ? Is de bodem van de polders in Kruibeke, Bazel en Rupelmonde dermate verontreinigd dat het een risico inhoudt voor mens en dier ? Wat zijn de risico's voor het freatische grondwater als de vervuilde gronden bij elk hoogtij of bij het zogenaamde gereduceerde tij onder water komen te staan ?

De voorzitter : Minister Van Rompuy heeft het woord.

Minister Eric Van Rompuy : Mijnheer de voorzitter, ik zal zo gedetailleerd mogelijk antwoorden.

De Vlaamse regering heeft destijds beslist om de polders van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde in te richten als een gecontroleerd overstromingsgebied met een totale oppervlakte van 587 hectare. Dit was een onderdeel van het Sigmaphan. Ter uitvoering van deze beslissing heeft de Administratie van Waterwegen en Zeewezen een MER-studie gevraagd.

Er bestaan twee inrichtingsvarianten. Ten eerste wordt in het MER onderzocht wat de gevolgen zijn van een dijkhoogte op 6,80 meter langs de Schelde. Bij een dergelijke dijkhoogte is er een overstromingsfrequentie van drie overstromingen om de twee jaar, vooral in de winter.

De tweede inrichtingsvariant is het alternatief dat het Instituut voor Natuurbehoud voorstelt. Dat instituut vraagt om te onderzoeken of het gebied geen gebied met gereduceerd tij kan worden. In dat geval zou het bijna permanent onder water staan. Via een sluisstelsel stroomt het water voortdurend binnen. Het MER-rapport zou worden aangevuld met een beoordeling van deze toekomstige variant.

De studie van de ALT kwam er op vraag van het MER-team. De bedoeling was na te gaan wat de sociaal-economische gevolgen zijn voor de landbouwsector van de eerste variant. Mijn administratie heeft binnen de ambtelijke werkgroepen van de AWZ steeds loyaal samengewerkt met alle betrokkenen, ook met de afdeling Natuur en het Instituut voor Natuurbehoud.

Van in het begin heeft de ALT geoordeeld dat studiewerk noodzakelijk is om na te gaan of de soci-

aal-ecologische of sociaal-economische gevolgen van een gecontroleerd overstromingsgebied zo groot zijn dat de bestaande landbouwfunctie in het gebied onmogelijk wordt. Het gebied is groot genoeg om in het licht van de beperkingen die op ruimtelijk en ecologisch vlak thans aan de landbouw worden opgelegd, rekening te houden met zowel het micro-economisch effect – op het niveau van het individuele bedrijf – als het macro-economisch effect voor de landbouw. Daarom werd in samenspraak met alle deelnemers in de betrokken werkgroep een hoofdstuk landbouw opgenomen in de offerteaanvraag voor het opstellen van het MER-rapport voor de aanleg van het gecontroleerd overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde.

Het MER-ontwerp reikte geen voldoende onderbouwde invulling aan voor deze vraag, mede door gebrek aan ervaring in de MER-omgeving voor de uitvoering van een dergelijke landbouw-ecologische en -economische evaluatie. In samenspraak met de interne MER-deskundigen die door de AWZ werden aangesteld, waaronder vertegenwoordigers van onze administratie en van het Instituut voor Natuurbehoud, werd besloten dat de ALT een aanvullende studieopdracht zou uitschrijven. Het bestek werd aan de AWZ voorgelegd. De ALT heeft deze studie laten uitvoeren zonder enige vooringenomenheid.

U meent dat het zoute water bij overstroming in de zomer een groot probleem vormt voor de landbouwgewassen en dat de studie ten onrechte aan deze vaststelling voorbijgaat. De studie bevestigt in het algemeen dat overstromingen in de zomer een probleem kunnen vormen, ongeacht of er aan landbouw wordt gedaan of niet, omdat het water dan een hoger zoutgehalte heeft dan in de winter.

Verder wordt hiermee in de studie echter geen rekening meer gehouden omdat de nodige statistische vaststellingen daarvoor ontbreken. In de periode tussen 1952 en 1997 werd in de zomermaanden het referentiepeil van 6,80 m slechts eenmaal overschreden. Dat was in augustus 1996. De statistische kans op overstroming in de zomermaanden is dus te klein om in rekening te worden gebracht voor de schade-evaluatie die de studie beoogt.

De schijnbare contradictie dat de studie bij de berekening van de landbouwschade abstractie maakt van het feit dat zijzelf de blijvende bodemvervuiling als zeer ernstig beoordeelt, is gebaseerd op twee feiten. Enerzijds zal het elimineren uit het teeltplan, van gewassen die zware metalen vastleg-

Van Rompuy

gen en rechtstreeks door de mens worden geconsumeerd, zoals granen, aardappelen en groenten, geen landbouweconomische schade toebrengen. Deze teelten komen immers nagenoeg niet voor in het huidige teeltplan van de betrokken bedrijven.

Anderzijds worden volgens de studie deze schadelijke stoffen niet via groenvoedergewassen in melk of vlees vastgelegd. Ze worden wel opgeslagen in de organen van huisdieren die deze voedergewassen nuttigen, met name in de maag, de lever, en andere organen. Er wordt echter van uit gegaan dat deze organen tijdens het slachtproces gemakkelijk aan het commercieel circuit kunnen worden onttrokken. In de studie wordt dan ook besloten dat de economische schade die eruit voortvloeit verwaarloosbaar is.

Toch wil ik niet zomaar aan de ernst van deze vaststellingen voorbijgaan. Ik heb de studie dan ook voorgelegd aan de Vlaamse minister voor Volksgezondheid Demeester en aan de Vlaamse minister voor Leefmilieu Kelchtermans voor nader onderzoek van de aspecten die hen aanbelangen, evenals aan de federale minister van Landbouw Pinxten voor een onderzoek naar het potentieel gevaar voor de diergezondheid, het probleem van het eventueel hergebruik van ingewanden in de dierenvoeding, enzovoort.

U vindt het tegenstrijdig dat de studie enerzijds stelt dat de polder niet zal worden vervuild door overstromingen terwijl ze anderzijds behoorlijke vergoedingen voorstelt voor dergelijke gevallen. Volgens de studie veroorzaakt de supplementaire aanvoer van zware metalen geen extra relevante economische schade, rekening houdend met het voorgaande en met de overstromingsfrequentie in de winter. De berekende economische schade is wel het gevolg van een aantal andere schadeposten zoals het verwijderen van zwerfvuil, extra onderhoud aan omheiningen, het inkorten van de groei-periode, grondverlies door de aanleg van de dijken, slechtere bereikbaarheid en bijkomende problemen met de afzet van mest.

Ingaande op de concrete vragen wil ik het volgende besluiten. Deze studie past in de afspraken die werden gemaakt in het kader van het dossier Gecontroleerd Overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde en vormt een noodzakelijke aanvulling op de gegevens die in het ontwerp-MER reeds werden en nog zullen worden aange-reikt.

Als antwoord op uw tweede en derde vraag lijkt het me voorbarig nu reeds conclusies vast te knopen aan deze studie. Ik zal mijn definitieve houding bepalen op basis van deze en andere gegevens, zoals het definitieve Milieu-effectenrapport over de veiligheidsaspecten, dat aan de Vlaamse regering zal worden bezorgd, en op basis van bijkomende gegevens die mij eventueel zullen worden aangereikt door de collega's aan wie de studie voor verder onderzoek en eventueel gevolg werd voorgelegd.

Toch verzet ik me nu reeds tegen het nutteloos prijsgeven van landbouwgronden met een goede landbouwpotentie, gelet op de ruimtelijke waarborgen die het RSV aan de landbouwfuncties biedt. Tevens verzet ik me om cultuurhistorische en ethische redenen tegen de ontpolderingsgedachte. De mens heeft decennialang gevochten om het water te overwinnen en nu wil men het water over het land laten lopen. Dit is een ethische discussie. Dit betekent geenszins dat ik voorbij wil gaan aan het ecologisch belang van zo een gebied, maar het moet passen in de afspraken van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en van het decreet op het natuurbehoud.

In verband met uw vierde en vijfde vraag laat ik het aan uzelf over om te oordelen op welke wijze de belangen van de landbouw in het algemeen, en van het betrokken gebied in het bijzonder, het best worden gediend.

Mijnheer De Meyer, ik probeer ook op uw vragen te antwoorden. Binnen de Vlaamse regering heeft men zich nog niet uitgesproken over de manier waarop men het gecontroleerd overstromingsgebied wil inrichten. Daarvoor worden de resultaten van het MER afgewacht. Er zal ongetwijfeld aandacht zijn voor veiligheidsaspecten en voor het potentieel voor landbouw, natuur en recreatie. Als er diverse varianten mogelijk zijn, lijkt het me evident dat ik als minister voor Landbouw opteer voor een variant die nog een landbouwactiviteit toelaat. Een trapsgewijze inrichting zoals u die voorstelt, lijkt me daarom interessant.

Ik heb de vraag over de risico's voor mensen en dieren reeds beantwoord in mijn repliek op de vraag van de heer Stassen. De Vlaamse ministers voor Volksgezondheid en Leefmilieu en de federale minister voor Landbouw werden hierover ingelicht.

Uit het rapport blijkt dat bij permanente overstroming inderdaad het gevaar bestaat dat het zoute Scheldewater doorsijpelt naar het freatische grond-

Van Rompuy

water. Hiermee zal men zeker rekening moeten houden bij een evaluatie van de inrichting van het overstromingsgebied tot overstromingsgebied met gereduceerd tij.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik begrijp er uit dat ik te snel ga. Het is nochtans belangrijk dat er snel duidelijkheid komt in dit dossier. Men kan deze zaak geen vier of vijf jaar meer laten aanslepen en studies blijven maken. Ik vraag dat men snel duidelijkheid schept over wat men precies wil.

Deze studie was uiteraard wel belangrijk. Ze heeft relevante informatie gegeven. Ik heb er enkel de belangrijkste conclusies uitgelicht. Er zijn ook nog andere conclusies, die ik hier niet heb weergegeven.

De ethische kwesties die u inroept, vormen het laatste argument dat mensen bovenhalen als ze niet meer weten wat te zeggen, en worden hier onterecht bij betrokken. Het gaat hier niet om ontpoldering, waarbij de polder aan het water wordt teruggegeven. Misschien, als de Nederlanders het willen, zal een stuk polder vlak boven Saeftinge worden ontpolderd. Daar wordt een stuk polder gewoon teruggegeven aan de Schelde zodat het bij elk tij onder water loopt.

Het klein stukje gereduceerd, gecontroleerd getij betekent dat de sluizen worden opengezet om het water te laten binnenstromen bij hoog tij en buitenstromen bij laag tij. Als men de sluizen dichthoudt, is er geen sprake meer van een gereduceerd tij. Het is onzinnig om dat te vergelijken met ontpoldering, want dan is er juist geen gecontroleerd overstromingsgebied meer. Ingenieurs zullen het technisch verschil kunnen uitleggen.

Met het cultuurhistorische argument wordt vaak gezwaaid. Als men dat argument gebruikt, moet men echter correct en volledig zijn. Het moet dan ook uit zijn met het wazig gedoe over de potpolder in Kruibeke. Zeg dan meteen dat u er tegen bent en dat u alles zult doen om hem tegen te houden. Leg het dan ook uit op alle plaatsen waar overstromingsgevaar is ; ik denk aan Dendermonde, Temse, Wetteren, Mechelen, enzovoort.

Argumenten moeten beantwoorden aan een logica. Ik volg een logica en begrijp dat het niet de uwe is. Maar dan moet u consequent zijn en niet probe-

ren water en vuur te verenigen. Het is immers niet te verenigen ; dat heeft de studie aangetoond.

Ik wil best met die studie naar de landbouwers gaan. Zij moeten het land bewerken, niet u, noch de Boerenbond, noch de administratie voor Land- en Tuinbouw of de kabinetsmedewerkers. U zegt terecht dat er enkel om de zoveel jaar een overstroming is. In augustus 1996 was er zo een overstroming. Indien men de evolutie volgt en praat met de ingenieurs van AWZ en Scheldekenners, weet men dat het water elk jaar een beetje stijgt.

De verdieping van de Schelde en, meer nog, de tweede fase die men wil uitvoeren, houden in dat het water met een aantal centimeter per jaar zal stijgen. De kans op overstroming, waardoor de dieren verzuipen en de gewassen naar de knoppen gaan, wordt dan veel groter. Dat is de realiteit. Die mensen hebben geen belang bij de verdediging van de landbouwfunctie. Ik verdedig die functie enkel indien het mogelijk is.

Mijnheer de minister, u moet consequent zijn. Ofwel zegt u dat u niet anders kan dan op een bepaalde plaats een overstromingsgebied in te richten. U moet dan bepaalde maatregelen treffen. Ofwel bent u die mening niet toegedaan. Dat moet u dan maar gaan uitleggen bij de mensen wier kelder of benedenverdieping onder kan lopen. De polder in Kruibeke is maar één van de vele plaatsen die men nodig heeft om het Schelde- en regenwater op te vangen. De overstromingen van september 1998 en de vroegere overstromingen moeten u toch op zijn minst dát hebben geleerd.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. U deelt mijn uitgangspunten. Net als minister Stevaert zegt u dat de studie van professor Verheyen over de trapsgewijze inrichting nog meer aandacht verdient.

Voor de risico's voor mensen en dieren verwijst u naar de minister van Gezondheidsbeleid. We zullen haar te gelegener tijd vragen stellen. Ten slotte hebt u gezegd dat er bij permanente overstroming inderdaad gevaren zijn voor het freatische grondwater.

De voorzitter : Minister Van Rompuy heeft het woord.

Minister Eric Van Rompuy : Mijnheer Stassen, we zijn niet principieel tegen het inrichten van een

overstromingsgebied. De Vlaamse regering heeft daar trouwens vroeger een standpunt over ingenomen. Om het overstromingsgevaar over het gehele traject van de Schelde in te dijken, kan het nuttig zijn daar een potpolder aan te leggen. Indien men die kan aanleggen met behoud van de landbouw, dan kiezen we daarvoor. Vandaar dat we daar ook een studie over hebben laten uitvoeren.

Men zei daarstraks dat het gebied in 1996 is overstroomd. Dat klopt niet. We hebben enkel gesteld dat, indien we de dijk zouden verlagen van 8,30 tot 6,80 meter, het water in de zomer van 1996 over de dijk zou zijn gekomen. De inwoners van het gebied moeten in de huidige situatie niet bang zijn voor overstromingen. Als we de dijken afgraven om een overstromingsgebied te creëren, dan zal de Schelde dichterbij hun woonst komen. Men zal dan dicht bij de huizen een zeer hoge dijk moeten bouwen.

In Kruibeke is er geen draagvlak om op die plaats een potpolder aan te leggen. De lokale bevolking is bang dat het Scheldewater tot in hun achtertuin komt, weliswaar achter een zeer hoge dijk. Men kan de mensen heel moeilijk duidelijk maken waarom men die dijk 1,5 kilometer dichterbij hun tuin legt. We moeten een debat voeren over hoe we een overstromingsgebied moeten inrichten. Wij opteren voor het behoud van het landbouwgebied. Als uit de studie blijkt dat de landbouwactiviteit totaal onmogelijk is, zullen we ons daar bij neerleggen.

Op dit moment gaat het om een gebied dat vrij waterrijk is en weinig gedraineerd. De landbouw-potentie ervan is echter enorm. Op die polders zou men een veel hoogwaardiger landbouw kunnen voeren. Die discussie moeten we echter niet heropenen. Men gaat akkoord om de huidige toestand, waarbij er een mooie afwisseling is tussen landbouw en natuur, te bestendigen.

De administratie voor de Landbouw kan en mag geen eigen visie ontwikkelen inzake de veiligheid. We laten dat over aan de bevoegde instanties, wiens aanbevelingen terzake we natuurlijk wel volgen. We stellen vast dat de wetenschap verschillende visies heeft op de waterstanden van de Schelde. Wijzelf nemen daarover geen standpunt in.

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen : Ik stel vast dat de discussie nog lang zal duren. De terughoudendheid bij een aantal mensen is blijkbaar groot.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.06 uur.*
